

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Obiectiones nonnullæ expediuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

DISPUTATIO IV.

De sphaera obiectiua extrinseca scientia diuina.

DE obiectis extrinsecis diuinæ cognitionis instituitur præfens disputatio, postquam de intrinsecis egimus. An scilicet extrinseca Deo secundum se sumpta, atque in seipsis à Deo cognoscantur? Et id quidem vniuersim præscindendo ab eorum statibus, quos vocant possibilitatis futuritionis absolute, & conditionate, de quibus d. 5. agitur? Intelliguntur autem obiecta extrinseca tam creatura, quam earum negationes contingentes; imò, & negationes necessariz, quas chimæraz, seu impossibilia, vel habent, vel potius sunt.

QVÆSTIO I.

An creata positiua sciat Deus?

T hoc quidem, licet adeò apertum nonnulli in quæstionem vocare referuntur, vt non sit omniterendum.

CERTAMEN I.

Deum creata positiua cognoscere, certum ex fide, & ratione est.

1. **C**apreolus in 1. d. 35. qu. 2. argumentis contra secundam conclusionem refert, Aureolum negasse creaturam à Deo secundum proprias entitates cognosci formaliter, solumque admisisse cognosci ab eo eminenter, quatenus essentiam suam, in qua creata omnia eminenter sunt, contemplatur. Hanc, sicut alias Capreoli, acutissimo Cardinali imposturam conuerunt merito alij, cum quibus & ego eamque ostendunt ex Aureoli ad purum edito nuper textu: Et quidem ad eam ostendendam satis est quod ipse Aureolus eadem quæst. 2. docet: nempe Deum, licet ratione suæ essentiz intelligat creaturas, per se tamen primo ad ipsas eius intellectionem terminari: quod planè est ad ipsas in seipsis formaliter representandas diuinam cognitionem extendi, licet quatenus ad diuinam essentiam terminatur, eminentialis solum earum cognitio, & representatio sit: quod solum voluit Aureolus; non negare Deo scientiam formalem creaturarum, vt ipsum distorte interpretatus Capreolus, quam eadem, quæ ac sepe sibi expressè admittit Pasqualigus d. 23. licet sect. 1. Catholicam doctrinam contra Aueroem statuat, tamen sect. 4. n. 28. negat creaturas esse terminum proprium diuinæ cognitionis secundum propriam essentiam, explicatque terminum proprium esse terminum representationis in argumento; quo & sibi, & Catholicæ veritati videtur aduersari.

2. Itaque præfixam conclusionem nullus Theologus, imò nec philosophus expressè negauit: est quippe fide certa atque euidens, & ratione naturali. Fide quidem Eccles. 17. Oculi eius sine intermissione insipientes, creaturæ, de quibus ibi, & c. 23. vbi Dei oculi, profundum abyssus, & hominum corda inuenientes dicuntur: & cap. 39. Non est quidquam absconditum ab oculis eius: A saculo & usque in saculum respicit. & nihil est mirabile in oculis eius, Job 28. Ipse fines mundi intuetur, & omnia, quæ sub caelo sunt, respicit; & cap. 21. dixerat: Numquid Deum

doceret quispiam scientiam. Docere autem posset, si aliquid non sciret. Et clarius in eadem sententiam Ecclesiast. 42. Cognouit enim Dominus omnem scientiam, cap. 18. Ecce calum, & cali calorum, abyssus, & vniuersa terra, & quæ in ea sunt in conspectu eius, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius. Psal. 137. Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Et passim in alijs psalmis. Vnde Psal. 138. Ironice Psaltes dixit: Forsitan tenebra conculcabunt me, ne videant Deum. Statimque addit: Sicut tenebra eius, ita & lumen eius: id est, æque in tenebris, atque in media luce intuetur: Esther. 14. Domine, qui habes omnium scientiam. Ioan. vlt. Domine, omnia nesci: cum alijs locis, quæ attigimus d. 1. quæst. 1. & attingemus agentes de possibilitate futurorumque, tam absolute, quam conditionate, scientia Dei. Item de cognitione secretorum cordis. Denique omnia loca, quæ diuinam erga creaturæ causalitatem, gubernationem, prouidentiam, & prædeterminationem tradunt, mediate præsentem veritatem testantur.

3. Ratione insuper naturali eadem veritas ostenditur. Primo: quia scientia Dei, qua Dei, seu diuina, infinita illimitata, summaque in sua linea esse debet, non minus quam reliqua diuina prædicata: ergo debet esse scientia, & cognitio omnium veritatum, & obiectorum scibilium, seu cognoscibilium, in quibus indubitato creata obiecta sunt. Alioquin, si creata nesciret Deus, eius scientia limitata argueretur, nec summa foret. Secundo quia Deus vult aliqua extra se: ergo & ea cognoscit; alioquin velle, quod ignorat, quod & stolidum est, & impossibile. Tercio: quia non solum ea, vtcumque vult; & amat in eis complacendo, vt Genes. 1. dicitur: Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona, scilicet voluntate complacentia; sed voluntate desiderij, & eorum effectiua. Est enim prima, & vniuersalis causa perfectissima, ac proinde omnium pro suæ voluntatis, & libertatis arbitrio effectiua: nequit autem voluntate agere, nisi facienda præuenerit, neque libertate, nisi in agendum, & non agendum rationes perfectissime, si perfectissima libertate acturus sit, (vt acturus est Deus) penetraret, & percelleret: quare nisi, & agendum naturas, & essentias perfectissime cognoscat. Quarto probatur conclusio: quia Deus omnium creatorum prouidentissimus est gubernator: nequit autem eis, quæ ignorat, prouidere, eave, quæ nescit, gubernare: sunt enim hæc munera essentia sua intelligentis, & volentis, vel formaliter vel præsuppositiue, vt suis locis videbimus.

4. Quinto demque: quia extrinseca obiecta cognoscere est perfectio sine imperfectione: ergo Deo est concedenda. Non disputo modo, an possibilia in seipsis cognoscat Deus: Id enim alterius difficultatis est: licet ex rationibus hic datis definienda. Solum enim conueniendo creata extrinseca (quæcumque illa sint veritateque habeant) à Deo esse cognoscenda: an vero eam in se habeant possibilia: quomodoque eam habeant futura, præterita, aut existentia: infra crit videndum.

CERTAMEN II.

Obiectiones nonnullæ expediuntur.

1. **O**bsicuit primò Arist. 12. metaph. text. 51. vbi Deo creaturarum scientiam negasse videtur. Sed quid inde cum fides, & naturalis ratio ab eius nos reuocant errore? An vero ita eo loci errauerit? dubium est: errasse censent Nemes apud Nyssen. 8. philosoph. cap. 4. Iandun. 12. metaph. quæst. 2. Arimim. in 1. d. 35. qu. viii. Aureol. apud Capreol. qu. 2. Valent. 1. par. qu. 14. punct. 4. Vasq. d. 87. cap. 1. Molina, & alij ab eo exultant errore Aristotelem. Siquidem 4. metaph. text. 15. & 1. de anima text. 80. & sequentibus probat ex effectuum perfectione: & vt absurdum contra Empedoclem inferit, Deum non cognoscere elementa. Insuper 2. physic. textu 75. docet, naturam semper agere propter finem: quod nisi ex primæ causæ intentione, & directione fieri nequaquam potest.

Poteſt, Rurſus 2. de anima tex. 37. & ſequentibus, & præcedentibus lib. 1. metaph. ante textum diſtinctionem cap. 3. alius 4. præfert Anaxagore ſententiam, quod intellectus fit mundi cauſa, & 12. metaph. cap. vii. Deum principem, & vnicum omnium gubernatorem faceret, cuiusque erga res omnes providentiam 10. ethic. cap. 8. circa finem, & 7. ethic. ad Eudem. cap. 17. & 18. oſtendit bonam fortunam immutabilem bonas cogitationes, & motus iudei-beratos ad bonum nil aliud eſſe, quam Deum qui eſt univerſaliſſimum rerum, & actionum principium, ac provide & motus in anima: concluditurque: *Rationis autem non ratio ſed præſtantius quidpiam eſt. Quid autem præſtantius, niſi Deus?* Quomodo autem hoc cohercat cum cap. 8. libri 2. Magnor. Moral. ubi negat Deum bonam fortunam eſſe, videntur alij. Denique cuſi minimarum rerum providentiam negaverit, ut aliqui volunt, non ſtatim negaſſe earum ſcientiam inferuit, cum providentia eum addat, quam poſuit de minimis, etiam notis, negligere. Denique primam cauſam vnicam Deum, & eamque perfectiſſimam novit: quare & omnium per intellectum, & voluntatem effectivam, ut aperta à nobis data ratio ſuadet, quam aſſecutum non eſſe Ariſtotelem credere non poſſum: quare cenſeo ipſum creaturatum notitiam ab ipſis creaturis acceptam Deo negaſſe, non autem abſolute earum ſcientiam, ut de Dionyſio Areopagita, & S. Th. ſtatim dicam.

1. Oppones Dionyſium 7. de divinis nom. ſcribentem: *Dei ea, quæ ſunt, noſcit non rerum notitia; ſed ſui: ergo creata ſolummodo cognoviſcit Deus, quatenus in ipſo ſunt.* (quo modo non ſunt creata; ſed increatus Deus iuxta illud Ioan. 1. *Quod factum eſt in ipſo erat vita*) non autem quatenus in ſeipſis ſunt, ſive ſecundum eſſentias, & entitates proprias diſtinctas à Deo. Reſpondit optimè Vaſquez notæ d. 60. cap. vii. ſolum negari Deo à Dionyſio ſcientiam creaturarum ab ipſis creaturis acceptam, non diſtinctionem ſolum; ſed dependentiã, tanquam à termino neceſſario ad intrinſecam cognitionis divine exiſtentiam. Idque ſatis aperte oſtenditur ex his ab eodem Dionyſio ibidem præmiſſis: *Non ea, quæ ſunt ex his, quæ ſunt diſtincta: noſcit divina mens. Quo etiam ſenſu S. Thom. 1. par. quæſt. 14. art. 5. negavit Deum videre creaturas in ſeipſis; ſed in ſeipſo.* Denique Auguſtinus, qu. 46. ex libro octoginta trium, dum ait: *Non enim extra ſe quidquam poſitum intrinſecatur, ut ſecundum id conſtitueret, quod conſtituebat: ſolum voluit, Deum non habuiſſe exemplar aliquid extrinſecum, quod in mundi creatione imitaretur, non autem res in ſeipſis non viduiſſe, conſtat ex ipſis verbis, atque ex immediate ſequentibus: Nam hoc, inquit, opinari ſacrilegium eſt: ſacrilegium autem ſecundum hoc non eſt; ſed illud primum.*

3. A ratione oppones: ſcientia Dei ad creata formaliter, & ſecundum proprias entitates, & eſſentias repræſentanda extenditur, ac terminatur: ergo & ab eis ſpecificatur, quoad intrinſecum repræſentationis, & cognitionis diſtinctio; ac proinde divinum aliquid à creatis dependebit, ſaltem tanquam à termino, ſine quo non, quod abnuimus. Patet quia cognitio omnis quæ cognitio, à ſuo obiecto ita ſpecificatur, ac pender, ut ſine illo eſſe non poſſit. Solutio communis, & firma negat conſequentiam. Ad eius probationem de obiecto primario, & ſpecificativo cognitionis admittit aſſumptum antecedens, de ſecundario, ac non ſpecificativo (cuiusmodi ſolum obiecta ſunt cognitionis divine creata cuncta) negat. Inſtabis. Dependens cognitio ab obiecto non provenit obiecto, quod primum, & ſpecificativum illius ſit; ſed ex eo quod ſit eius terminus, circa quem cognitio activale exercitium illud repræſentandi, ſeu actu formalis repræſentatio eſt. Inde cum eſſe cum obiecto connexionem habet ipſius cognitio: vel ergo creata obiecta in ſe, ſuaveque ſpeciali eſſe, & entitate ſunt proprie obiecta, & proprii termini divine cognitionis, vel non: ſi poſtremum; non cognoviſcit Deus creaturam, quatenus ipſe Deus ſunt; ſi primum: cognitio Dei circa creata connexa, quoad intrinſecum cognitionis, cum creatis erit, ab eisque dependens.

4. Nihil prætat inſtancia. Univerſum enim loquendo falſum eſt, connexionem eſſentialem cognitionis cum obiecto eſſe cum illo, non quia primum, & ſpecificativum eſſe ſit; ſed quia illius ſit formalis actualis repræſentatio. Licet enim id in creatis cognitionibus, & repræſentationibus actualibus formalibus verum omnino ſit: quia, cum

Chriſtoph. de Ortega, de Deo Pns. Tomus I.

ſunt repræſentationis limitate, quæ vnum tantum obiectum attingit, ac repræſentat, nequit innuata intrinſecè aliud repræſentare formaliter, vel illud ipſum non repræſentare: ac proinde quidquid verè in ſe repræſentatur, & attingitur cognitione creata, cuiusque terminus actualis eſt, eſt terminus ſine quo non; inde tamen evincitur, omnia obiecta reſpectu cognitionis creatæ, quæ in ſe, & ſecundum proprias entitates ab illa attinguntur, & repræſentantur, non ſolum purè terminos, ſeu obiecta non ſpecificativa illius eſſe; ſed eſſe vera ſpecificativa ſue cognitionis: ſolumque obiecta, quæ in ſe non cognoscuntur; ſed quatenus aliquid illorum cognoscitur, & repræſentatur eſſe obiecta materialia ſecundaria, ac non ſpecificativa cognitionis: ut patet in ſubſtantia, quæ videri, ſentiri, & materialiter dicitur, cum eius accidentia videntur, aut ſentiantur, quæ etiam deſiciente, eadem ſentatio perſeuerat, ut patet in viſione panis ante, & poſt conſecrationem. Mirò obiecta formalia aſſenſus, vel diſſenſus, inter quæ, & materialia aliud diſcrimen eſt.

5. In cognitione verò, & ſcientia divina ꝑ conceptu, & genere ſuo illimitata, infinita, & ſumma, res aliter habet: ut, ſcilicet, è ſuo obiecto primario æqueque, atque ipſa conſtanti, & neceſſario (ſcilicet Deo) adeo perfectæ in genere cognitionis evadat, ut omnium cognofcibilium ſcientia ſit: nihilque ei aliorum obiectorum accellu cognitionis poſſit accedere: quare reliqua à Deo cognitionem quoad intrinſecum anticipatam ſui à primario obiecto habent, quæ actu formaliter repræſentantur, cum accedunt: nihilque in eo intrinſecè cognitionis ſue ponunt: ac proinde purè materialia obiecta ſunt. Sicut panis ſubſtantia cum per accidentia ſua, vtrunque ſentitur, licet hic in ſe non ſentiat; in ſe autem à Deo cognoscatur creaturæ. Hinc facile apparet, divinam ſcientiam ad creata etiam abiectiſſima repræſentanda ſine vlla ſummæ ſue perfectionis iactura extendi poſſe.

QVÆSTIO II.

An creata omnia ſecundum ſpeciales, & atomas eorum rationes cognoscat Deus?

S TATIMVS Deum alia à ſe, nimirum creata obiecta, noſſe. In terminis autem omnia creata ab ipſo cognosci ſtatutum hæcenus non eſt: cum tamen circa hæc etiam Catholica veritatem nonnulli aberraverint.

CERTAMEN I.

*Errores contra præſatam veritatem ge-
cenſentur ab eiſque vindicatur
Hieronymus.*

1. **A**riſtoteles 12. metaph. cap. 2. & 9. ſubſtancia hæc, præſertim imperfectiora, à Deo non cognosci, indicat: quia viliora & imperfectiora ſunt, quàm oculos ſupremæ Maiestatis deceant: incallum autem ab eo errore ipſum exulare conatur Soar. d. 30. met. ſect. 11. Ruiz. d. 9. de ſcient. & alij: cu in eo ipſum intelligant Clemens Alex. Nyſſen. Naz. Epiph. Eusebius Cæſarienſ. Theodor. Ambroſ. Saluſianus, Nizetas, & Patres alij reſerti à noſtro Valquez d. 87. cap. 1. à num. 2. qui cum fuiſſe Ariſtotelis errorem, cum citato loco, tum lib. de mundo ad Alex. propè finem, tum lib. magnor. moral. c. 8. ſolita eruditione demonſtrat. Eundem errorem ſecutus eſt Auicenna, quem reſert & ſequitur Averroes 12. met. commet. § 1. & to. 9. opus. *Diſtinctionio diſtinctionis*, quæ nullo operæ pretio exulare conatur